

اصول و قواعد عمومی حاکم بر اسناد تجاری

دکتر صابر بیبی سوادکوهی

دکتر مصطفی مهدی مقدم

سرشناسه: حبیبی سوادکوهی، صابر، ۱۳۶۳-

Habibi Savadkouhi, Saber

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور: اصول و قواعد عمومی حاکم بر اسناد تجاری/

صابر حبیبی سوادکوهی، مصطفی احمدی مقدم.

مشخصات نشر: تهران: آرمان پژوهان، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۴۲ ص؛ ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۶۴۴-

قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتاب

موضوع: حقوق تجارت - ایران

موضوع: Commercial law -- Iran

موضوع: اسناد قابل انتقال -- قوانین و مقررات -- ایران

موضوع: Negotiable instruments -- Law and legislation -- Iran

موضوع: حقوق تجارت

موضوع: Commercial law

شناسه افزوده: احمدی مقدم، مصطفی، ۱۳۵۹

شناسه افزوده: Ahmadi Moghadam, Mostafa

رده بندی کنگره: ۱۳۹۸ ۶الف ۲ح/ ۹۲۰/ KMH

رده بندی دیویی: ۵۵۰۷/۳۶۴

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۲۹۴۸۲

آثار آرمین پژوهان

نویسندگان:

دکتر دهر حبیبی سوادکوهی، هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق
دکتر مصطفی احمدی مقدم، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق
ناشر: موسسه فرهنگی و انتشارات آرمین پژوهان

صفحه ۱: آرش افشاری

قیمت ۴۵۰۰ تومان

شماره ۵۰۰

نوبت چاپ: اول

سال نشر: اسفند ۱۳۹۰

شابک: ۹۶۴-۹۵۶۴۴-۰۰۰-۹۶۴

آدرس سایت: www.armanpajouhan.com

کلیه حقوق نشر این اثر در اختیار موسسه آرمین پژوهان می‌باشد

نشانی ناشر: تهران، ضلع جنوب شرقی میدان انقلاب، پلاک ۱۷

(ساختمان مترجمان)، طبقه ۲، واحد ۴

۰۲۱-۶۶۴۹۷۶۰۲ ۰۲۱-۶۶۹۷۸۲۳۰

فهرست مطالب

پیشگفتار.....ع

بخش اول

۳	کلیات اسناد تجارتي
۴	تعريف مفاهيم اصلي
۴	تعريف سند در لغتنامه ها و فرهنگ ها
۶	تعريف تخصصي سند
۶	تعريف سند از منظر قانون مدني
۸	تعريف سند در امور گمركي
۸	سند از منظر قانون تجارت
۱۰	فلسفه انتخاب سه سند با يك عنوان
۱۲	ضمائم مادر نند: ظهر نويس ها
۱۲	اعتراض
۱۴	اقامه هم اسمان
۱۴	مفقود شده
۱۵	تفاوت سند تجارتي و سند تجاري
۱۵	تعريف برات
۱۸	برات سازشي چيست؟
۱۹	تعريف چك
۲۲	اقسام چك بر اساس قانون صدور چك
۲۸	مقايسه ي چك و برات

بخش دوم

۳۵	اوصاف اسناد تجاري
۳۶	وصف تنجيزي
۳۸	وصف تجريدي
۳۹	وصف انتقال پذيري اسناد تجارتي
۴۰	قهری
۴۰	ارادي

بخش سوم

۴۲	صدور اسناد تجارتي
۴۶	مندرجات الزامي اسناد تجارتي
۴۶	مندرجات الزامي برات
۴۷	تاريخ تحرير برات به روز ماه و سال
۴۸	نام محال عليه
۴۸	مبلغ برات
۴۹	تاريخ تأديه برات
۵۱	مکان تأديه برات
۵۲	دارنده برات
۵۴	قيد شماره ي نسخه ي برات در صورت تعدد نسخ
۵۴	مهريا امضاي صادر كننده
۵۵	مندرجات الزامي چك

۵۶	تاریخ صدور
۵۷	محل صدور
۵۸	مبلغ چک
۵۸	تعیین دارنده
۵۹	نام محال علیه
۵۹	دستور پرداخت
۶۱	امضای صادر کننده
۶۲	مندرجات الزامی سفته
۶۲	تاریخ صدور
۶۳	تاریخ پرداخت
۶۳	تعیین دارنده
۶۴	مبلغ
۶۵	تعیین دارنده
۶۵	تعهد پرداخت
۶۶	مهر یا امضای صادر کننده
۶۶	مندرجات اختیاری اسناد تجاری
۶۸	صدور سند تجاری توسط بانک
۷۶	قبول و نکول برات
۸۲	نکول و آثار آن
۸۳	اقسام نکول
۸۴	ماهیت حقوقی نکول واقعی و نکول حکمی
۸۵	اثر نکول واقعی برات
	بخش - چهارم
۸۹	ظهنویسی اسناد تجاری
۹۰	انواع ظهن نویسی
۹۲	ظهنویسی انتقالی
۹۴	شرایط ظهنویسی انتقالی
۹۶	آثار ظهنویسی انتقالی
۹۶	آثار اطلاقی این قرارداد به شرح زیر هستند
۹۶	تضمین قبولی برات توسط ظهن نویسی
۹۷	تضمین پرداخت وجه سند
۹۷	انتقال تضامین و وثیقه های تعهد براتی
۱۰۰	ظهنویسی و کالتی
۱۰۱	مرور زمان در اسناد تجاری
۱۰۲	مرور زمان اقامه دعوی علیه ظهن نویسی
۱۰۲	مرور زمان اقامه دعوی علیه صادر کننده برات
۱۰۴	مرور زمان اقامه دعوی علیه صادر کننده سفته و چک
۱۰۴	مرور زمان طرح دعوی علیه ضامن سند تجاری
۱۰۵	حقوق و تکالیف دارنده سند
۱۰۶	حقوق مشترک دارندگان اسناد تجاری
۱۰۶	حق مراجعه به مسئولان سند
۱۱۱	تقاضای صدور قرار تأمین خواسته بدون تودیع خسارات احتمالی
۱۱۲	تکالیف دارنده سند تجاری

ب) تفکیک اعتراض عدم تأدیبه: ۱۱۵

بخش پنجم

کنوانسیون های مربوط به اسناد تجاری ۱۱۹

مقدمه: مقررات الحاق دولت ها ۱۲۰

ماده اول ۱۲۰

ماده دوم ۱۲۱

ماده سوم ۱۲۱

ماده چهارم ۱۲۱

ماده پنجم ۱۲۲

ماده ششم ۱۲۲

ماده هفتم ۱۲۳

ماده هشتم ۱۲۳

ماده نهم ۱۲۳

ماده ۱۰ ۱۲۴

ماده ۱۱ ۱۲۵

ماده ۱۲ ۱۲۵

ماده ۱۳ ۱۲۶

ماده ۱۴ ۱۲۶

ماده ۱۵ ۱۲۶

ماده ۱۶ ۱۲۷

ماده ۱۷ ۱۲۷

ماده ۱۸ ۱۲۷

ماده ۱۹ ۱۲۷

ماده ۲۰ ۱۲۸

ماده ۲۱ ۱۲۸

ماده ۲۲ ۱۲۸

ماده ۲۳ ۱۲۸

ماده ۲۴ ۱۲۹

بخش دوم: در انتقال ۱۲۹

ماده ۲۵ ۱۲۹

ماده ۲۶ ۱۳۰

ماده ۲۷ ۱۳۰

ماده ۲۸ ۱۳۰

ماده ۲۹ ۱۳۱

ماده ۳۰ ۱۳۱

ماده ۳۱ ۱۳۱

ماده ۳۲ ۱۳۲

ماده ۳۳ ۱۳۲

ماده ۳۴ ۱۳۲

بخش سوم: در ضمانت ۱۳۳

ماده ۳۵ ۱۳۳

ماده ۳۶ ۱۳۳

۱۳۳	ماده ۲۷
۱۳۴	بخش چهارم: در ارائه و پرداخت
۱۳۴	ماده ۲۸
۱۳۴	ماده ۲۹
۱۳۵	ماده ۳۰
۱۳۵	ماده ۳۱
۱۳۵	ماده ۳۲
۱۳۵	ماده ۳۳
۱۳۵	ماده ۳۴
۱۳۶	ماده ۳۵
۱۳۶	ماده ۳۶
۱۳۷	بخش پنجم: در چک بسته و چک واریز به حساب
۱۳۷	ماده ۳۷
۱۳۷	ماده ۳۸
۱۳۸	ماده ۳۹
۱۳۸	بخش ششم: در حق رجوع جهت عدم تادیب
۱۳۸	ماده ۴۰
۱۳۹	ماده ۴۱
۱۳۹	ماده ۴۲
۱۴۰	ماده ۴۳
۱۴۱	ماده ۴۴
۱۴۱	ماده ۴۵
۱۴۲	ماده ۴۶
۱۴۲	ماده ۴۷
۱۴۲	ماده ۴۸
۱۴۳	بخش هفتم: در نسخ متعدد
۱۴۳	ماده ۴۹
۱۴۴	ماده ۵۰
۱۴۴	بخش هشتم: تغییرات
۱۴۴	ماده ۵۱
۱۴۴	بخش نهم: در مرور زمان
۱۴۴	ماده ۵۲
۱۴۵	ماده ۵۳
۱۴۵	بخش دهم: مقررات عمومی
۱۴۵	ماده ۵۴
۱۴۵	ماده ۵۵
۱۴۶	ماده ۵۶
۱۴۶	ماده ۵۷
۱۴۶	ضمیمه دوم
۱۴۶	ماده ۱
۱۴۶	ماده ۲
۱۴۷	ماده ۳
۱۴۷	ماده ۴
۱۴۷	ماده ۵

۱۴۷	ماده ۶
۱۴۸	ماده ۷
۱۴۸	ماده ۸
۱۴۸	ماده ۹
۱۴۹	ماده ۱۰
۱۴۹	ماده ۱۱
۱۴۹	ماده ۱۲
۱۴۹	ماده ۱۳
۱۵۰	ماده ۱۴
۱۵۰	ماده ۱۵
۱۵۰	ماده ۱۶
۱۵۱	ماده ۱۷
۱۵۱	ماده ۱۸
۱۵۲	ماده ۱۹
۱۵۲	ماده ۲۰
۱۵۲	ماده ۲۱
۱۵۳	ماده ۲۲
۱۵۴	ماده ۲۳
۱۵۴	ماده ۲۴
۱۵۴	ماده ۲۵
۱۵۴	ماده ۲۶
۱۵۴	ماده ۲۷
۱۵۴	ماده ۲۸
۱۵۵	ماده ۲۹
۱۵۵	ماده ۳۰
۱۵۵	ماده ۳۱
۱۵۶	قرارداد دوم ماده ۱
۱۵۶	ماده ۳۲
۱۵۷	ماده ۳۳
۱۵۷	ماده ۳۴
۱۵۷	ماده ۳۵
۱۵۸	ماده ۳۶
۱۵۸	ماده ۳۷
۱۵۹	ماده ۳۸
۱۵۹	ماده ۳۹
۱۵۹	ماده ۴۰
۱۶۰	ماده ۴۱
۱۶۰	ماده ۴۲
۱۶۰	ماده ۴۳
۱۶۱	ماده ۴۴
۱۶۱	ماده ۴۵
۱۶۱	ماده ۴۶
۱۶۲	ماده ۴۷
۱۶۲	ماده ۴۸
۱۶۳	ماده ۴۹
۱۶۴	ماده ۵۰

۱۶۴	ماده ۳
۱۶۴	ماده ۴
۱۶۵	ماده ۵
۱۶۵	ماده ۶
۱۶۵	ماده ۷
۱۶۶	ماده ۸
۱۶۶	ماده ۹
۱۶۷	ماده ۱۰
۱۶۸	قرارداد اول: کنوانسیون راجع به قانون متحدالشکل در خصوص
۱۶۸	بروات و سفته‌ها - ژنو، ۷ ژوئن ۱۹۳۰
۱۶۸	ضمیمه اول: قانون متحدالشکل بروات و سفته‌ها
۱۶۸	بخش نخست: در برات
۱۶۸	بخش دوم: در تنظیم و شکل ظاهری [یا مندرجات] برات
۱۶۸	ماده ۱
۱۶۹	ماده ۲
۱۶۹	ماده ۳
۱۷۰	ماده ۴
۱۷۰	ماده ۵
۱۷۰	ماده ۶
۱۷۱	ماده ۷
۱۷۱	ماده ۸
۱۷۱	ماده ۹
۱۷۲	ماده ۱۰
۱۷۲	بخش ۴: در پشت‌نویسی
۱۷۲	ماده ۱۱
۱۷۲	ماده ۱۲
۱۷۲	ماده ۱۳
۱۷۲	ماده ۱۴
۱۷۲	ماده ۱۵
۱۷۲	ماده ۱۶
۱۷۵	ماده ۱۷
۱۷۵	ماده ۱۸
۱۷۵	ماده ۱۹
۱۷۵	ماده ۲۰
۱۷۵	بخش ۳: در قبولی
۱۷۶	ماده ۲۱
۱۷۶	ماده ۲۲
۱۷۷	ماده ۲۳
۱۷۷	ماده ۲۴
۱۷۸	ماده ۲۵
۱۷۸	ماده ۲۶
۱۷۸	ماده ۲۷
۱۷۹	ماده ۲۸

۱۷۹	ماده ۲۹
۱۸۰	بخش چهارم: در ضمانت
۱۸۰	ماده ۳۰
۱۸۰	ماده ۳۱
۱۸۰	ماده ۳۲
۱۸۱	بخش ۵: در سررسید
۱۸۱	ماده ۳۳
۱۸۱	ماده ۳۴
۱۸۲	ماده ۳۵
۱۸۲	ماده ۳۶
۱۸۲	ماده ۳۷
۱۸۳	بخش ۶: در پرداخت
۱۸۳	ماده ۳۸
۱۸۳	ماده ۳۹
۱۸۳	ماده ۴۰
۱۸۴	ماده ۴۱
۱۸۵	ماده ۴۲
۱۸۵	بخش ۷: در حق جوع جهت اخلال یا عدم تأدیه
۱۸۵	ماده ۴۳
۱۸۶	ماده ۴۴
۱۸۷	ماده ۴۵
۱۸۸	ماده ۴۶
۱۸۹	ماده ۴۷
۱۸۹	ماده ۴۸
۱۹۰	ماده ۴۹
۱۹۰	ماده ۵۰
۱۹۱	ماده ۵۱
۱۹۱	ماده ۵۲
۱۹۲	ماده ۵۳
۱۹۲	ماده ۵۴
۱۹۳	بخش ۸: در مداخله شخص ثالث
۱۹۳	۱- قواعد عمومی
۱۹۳	ماده ۵۵
۱۹۴	۲- مداخله جهت قبولی
۱۹۴	ماده ۵۶
۱۹۵	ماده ۵۷
۱۹۵	ماده ۵۸
۱۹۵	۳- مداخله جهت پرداخت (پرداخت توسط ثالث)
۱۹۵	ماده ۵۹
۱۹۶	ماده ۶۰
۱۹۶	ماده ۶۱
۱۹۷	ماده ۶۲
۱۹۷	ماده ۶۳

۱۹۸	بخش ۹: در نسخ متعدد و کپی‌ها
۱۹۸	۱- نسخ متعدد
۱۹۸	ماده ۶۴
۱۹۸	ماده ۶۵
۱۹۹	ماده ۶۶
۱۹۹	۲- کپی‌ها
۱۹۹	ماده ۶۷
۱۹۹	ماده ۶۸
۲۰۰	بخش ۱۰: در جعل و تزویر
۲۰۰	ماده ۶۹
۲۰۰	بخش ۱۱: در روز زمان [محدودیت در رجوع]
۲۰۰	ماده ۷۰
۲۰۱	ماده ۷۱
۲۰۱	بخش ۱۲: مقررات عمومی
۲۰۱	ماده ۷۲
۲۰۲	ماده ۷۳
۲۰۲	ماده ۷۴
۲۰۲	فصل دوم: در سفته
۲۰۲	ماده ۷۵
۲۰۲	ماده ۷۶
۲۰۳	ماده ۷۷
۲۰۴	ماده ۷۸
۲۰۴	ضمیمه دوم
۲۰۴	ماده ۱
۲۰۵	ماده ۲
۲۰۵	ماده ۳
۲۰۵	ماده ۴
۲۰۵	ماده ۵
۲۰۶	ماده ۶
۲۰۶	ماده ۷
۲۰۶	ماده ۸
۲۰۷	ماده ۹
۲۰۷	ماده ۱۰
۲۰۷	ماده ۱۱
۲۰۷	ماده ۱۲
۲۰۸	ماده ۱۳
۲۰۹	ماده ۱۴
۲۰۹	ماده ۱۵
۲۰۹	ماده ۱۶
۲۱۰	ماده ۱۷
۲۱۰	ماده ۱۸
۲۱۰	ماده ۱۹
۲۱۱	ماده ۲۰

۲۱۱	 ماده ۲۱
۲۱۱	 ماده ۲۲
۲۱۲	 ماده ۲۳
۲۱۲	 ماده ۱
۲۱۲	 ماده ۲
۲۱۳	 ماده ۳
۲۱۳	 ماده ۴
۲۱۴	 ماده ۵
۲۱۴	 ماده ۶
۲۱۴	 ماده ۷
۲۱۴	 ماده ۸
۲۱۵	 ماده ۹
۲۱۵	 ماده ۱۰
۲۱۵	 ماده ۱۱
۲۱۵	 ماده ۱۲
۲۱۶	 ماده ۱۳
۲۱۶	 ماده ۱۴
۲۱۶	 ماده ۱۵
۲۱۷	 ماده ۱۶
۲۱۷	 ماده ۱۷
۲۱۸	 ماده ۱۸
۲۱۸	 ماده ۱۹
۲۱۹	 ماده ۲۰
۲۱۹	قرارداد سوم: کنوانسیون راجع به حق تعبیر پرونده - نوشته ها - ژنو، ۷ ژوئن ۱۹۳۰.....
۲۱۹	 ماده ۱
۲۲۰	 ماده ۲
۲۲۰	 ماده ۳
۲۲۱	 ماده ۴
۲۲۱	 ماده ۵
۲۲۱	 ماده ۶
۲۲۲	 ماده ۷
۲۲۲	 ماده ۸
۲۲۳	 ماده ۹
۲۲۳	 ماده ۱۰
۲۲۴	فهرست منابع.....

به نام آنکه جان را فطرت آموخت

پیشگفتار

به نام پرودگار:

در تعلیم و تربیت ذهن به تدریج از تجربه های علمی به نظریه های عقلانی، تجربه معنوی و سپس به سوی خدا رهسپار می شود.

((جبران خلیل جبران))

با توجه به اینکه اسناد تجارتنی به ویژه سه سند تجارتنی برات، سفته و چک به عنوان بانیجران اصلی نقشی کلیدی در اقتصاد جهانی ایفا می کنند و با عنایت به اینکه رشد و ارتقاء علمی، مستلزم دستیابی دانشجویان عزیز به منابع معتبر دانشی و بین المللی می باشد، نیاز به بستر سازی مناسب برای این ضروریست. این احساس نیاز موجب تالیف کتاب اصول و قواعد عمومی حاکم بر اسناد تجاری برای دانشجویان حقوق گردیده است. هدف از تالیف این کتاب تهیه مآخذ آموزشی مناسب برای درس تجارت است. در مقطع کارشناسی بوده و در حد توان و ضرورت کوشش شده است. بر سرفصلهای پایه ای این رشته استفاده شود.

این کتاب در پنج بخش به شرح زیر تالیف گردیده است.

بخش اول- کلیات اسناد تجارتنی

بخش دوم- اوصاف اسناد تجارتنی

بخش سوم- صدور اسناد تجارتنی

بخش چهارم - ظهور نویسی اسناد تجارتي

بخش پنجم - کنوانسیون های بین المللی مرتبط با اسناد تجارتي

التهایه با تمام سعی و تلاشی که برای هر چند مفیدتر بودن مطالب کتاب به عمل آمده است، با کمال تواضع اذعان داریم که خالی از خطا و اشتباه نمی باشد و امیدواریم از راهنمایی های ارزشمند اساتید ارگزار و دانشجویان عزیز در رفع نواقص موجود در کتاب بهره مند گردیم.

دکتر صابر حبیبی سواد کوهی، دکتر مصطفی احمدی مقدم